

תנועת הקיבוץ הדתי

ה' ניסן תשע"א, 9.4.2011

גיליון מס' 254

שבת פרשת מצורע

למי פונים בשעת צרעת?

מאת הרב ד"ר דורון דנינו, קיבוץ שדה אליהו

על הפסוק "רק שבתו יתן ורפא ירפא" (שמות כא, יט) אומרת הגמרא: "תני דבי רבי ישמעאל, מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות" (בבא קמא, פה ע"א) ומוסיף רש"י על אתר: "ולא אמרינן רחמנא מחי ואיהו מסי".

מן הכתובים הנ"ל אנו למדים אם כן על הצורך ועל הרשות לפנות אל הרופא בשעה שהאדם חלילה חולה. אולם בפרשת השבוע העוסקת במחלת הצרעת אנו קוראים: "וידבר ה' אל משה ואל אהרון לאמור... וראה הכהן את הנגע..." אין ספק שהצרעת הינה מחלה פיסית הנמצאת בעור בשרו של החולה (הצרעת הקלאסית היא מחלת הנסן, אך התורה כוללת בנגע גם את יתר מחלות העור דוגמת פסוריאזיס, ויטיליגו וכד'), אולם עצם דרישתה של התורה שהחולה יגיע דווקא אל הכהן ולא אל הרופא, העובדה שטומאתו וטהרתו של המצורע נקבעים על ידי הכהן ושבסוף מחלתו עליו להביא קרבן אל המקדש, מלמדת על הרוחניות של המחלה. ידוע לכל פירושים של חז"ל שהצרעת באה על לשון הרע (מרים הנביאה), על גאווה (המלך עוזיה) ועל גזל (גיחזי משרת אלישע), ועדיין קשה להבין מדוע דווקא הכהן הוא זה שאמון על המחלה, ויותר מכך: מדוע בחרה התורה למקם את פרשת המצורע בין מותם של בני אהרון בפרשת שמיני לבין ההמשך הישיר שלה בפרשת אחרי מות? על דרך הפשט ניתן כמובן להסביר כי מדובר בפרשיות העוסקות בטומאות שונות המרחיקות את האדם מן המשכן ולפיכך באו בסמיכות לחנוכת המשכן, אך הדבר עדיין אומר דרשני.

בבואנו לבחון היכן מופיעה הצרעת בתנ"ך אנו מגלים שני מקרים בעלי מאפיינים דומים – צרעתם של מרים ושל עוזיה. הדמיון הוא בתיאור המחלה: "והענן סר מעל האוהל והנה מרים מצורעת כשלג", "והצרעת זרחה במצחו... בבית ה' מעל למזבח הקטורת", בזיהוי המחלה על ידי כהן: "ויפן אהרון אל מרים והנה מצורעת כשלג", "ויפן אליו עזריה כהן הראש וכל הכהנים והנה הוא מצורע במצחו". ובניתוק מעל קהל ה' לאחר מכן: "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים", "וישב בית החופשות מצורע כי נגזר מבית ה'". בשני המקרים מקבלי הצרעת ערערו על סמכות רוחנית של כהן (עוזיה) ונביא (מרים) ולפיכך נענשו בכך שעליהם להתייצב לפני בעל הסמכות הרוחנית, לקבל את מרותו ואת פסיקתו הרוחנית בדבר הצרעת.

גם בסיפור גיחזי ישנו מבנה דומה. גיחזי מערער על החלטתו של הנביא אלישע שלא לגבות תשלום על ריפוי נעמן מצרעתו: "הֲנֵה חֶשֶׁךְ אֲדֹנָי אֶת-נַעֲמָן הָאֲרָמִי הַזֶּה, מִקַּחַת מִיָּדוֹ אֶת אֲשֶׁר-הֵבִיא; חִי-ה' כִּי-אִם-רִצְתִי אַחֲרָיו, וְלִקַּחְתִּי מֵאֵתוֹ מְאוֹמָה" והתוצאה היא: "וְצִרְעַת נַעֲמָן תִּדְבַּק-בָּהּ, וּבְזֶרְעָהּ לְעוֹלָם; וַיֵּצֵא מִלִּפְנֵיו, מִצְרַע כְּשִׁלְג".

עדיין נותר ליישב את הקושי מדוע פרשת מצורע מופיעה דווקא כאן, בין מותם של בני אהרון לפרשת אחרי מות?

נדמה כי מטרת חנוכת המשכן ביום השמיני הייתה להראות כיצד משכין ה' את שכינתו על כל ישראל, בדומה למעמד הר סיני. נדב ואביהו אשר חששו שמעמד זה עלול לערער את סמכותם של הכוהנים, שכן כולם זוכים להתגלות ה' ולא רק הכוהנים, החליטו להביא אש זרה כדי להשאיר ההגמוניה בידי הכוהנים בלבד. ה' מעניש אותם על מעשה זה שלא נצטוו לעשותו, אולם יחד עם זאת, התורה מצמידה למאורע זה את פרשת מצורע ויתר הנגעים, כדי לומר לעם שאין להם רשות לערער על מעמדם של משרתי ה' – כהני המקדש ונביאיו.

שבת שלום

הרב ד"ר דורון דנינו, חבר קיבוץ שדה אליהו, נשוי להלה (לבית פלק) ואב לארבעה ילדים. מרצה לתולדות ישראל ולקבלה באוניברסיטת בר אילן, במכללות החרדיות בירושלים ובבני ברק, ובמדרשת הבנות בעין הנצי"ב. חבר הנהלת הקהילה ורכז צמיחה דמוגרפית בקיבוץ.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il

הקיבוץ הדתי, דובנוב 7, ת.ד. 40015, תל אביב 164732 | טל: 03-607-2777 | פקס: 03-695-7039